

Ein Eysturríkisferð



Í summar var Niels Juel Nolsøe á ferð gjøgnum Eysturriki og fekk hann nógv burtúr. Hann hevur skrivað hugleiðingar um hesa ferð, ið vit fara at prenta í blaðnum hvønn útgávudag til jóla.



Goldenes Dachl

Residenzstadt Innsbruck

Sum stjórnarbyúr hjá Habsburgarættini, bæði fyrri Tyrol, og til tíðir fyrri Eysturriki alt, hevur Innsbruck eisini nógvir søguligar bygningar, hvørs søga røkkur langt aftur.

Vit fara ein dagin frá tilhaldsstaði okkara í Hungersburg oman til býin, at leita upp okkurt av tí søguliga. Og skjótt er at koma oman við tannhjólsbreytini, og longu úr vogninum siggja vit niður yvir ein av teim mest áhugaverdu, søguliga lutunum, ikki bert í Tyrol, men í landinum øllum: runda bygningin, sum goymir risamálningin av bardgunum í 1809, har Andreas Hofer stóð á odda.

Vit fara fyrst til Hofburg, sum liggur í Altstadt, elsta partinum av býnum, tætt við Inn. Eins og Wien so hevur Innsbruck eisini sína Hofburg, bústaður hjá keisaraættini, ikki so stórt sum tað í Wien, men sømuligt kortini.

Vit vóru ein túr gjøgnum slottið, við »guide«. Fyrsta stigið til bygging av Hofburg varð gjørt av Leopold III, hertoga, í 1401, og síðani vaks slottið so líðandi undir teimum fylgjandi stjórnarunum, til tað røkk ta stóð, tað nú hevur, við Maximilian I, keisara, ið sum longu nevnt, livdi frá 1459 til 1519. Sami Maximilian setti sær annars her í Innsbruck ein minnisvarða, sum man vera einastandandi í øllum heimi. Tað var honum nógv um at gera, at hann ikki bleiv gloymdur.

Men Hofburg stóð so í óbroyttum líki í yvir 200 ár, til Maria Theresia gjøddist keisarinna í 1740. Hon og

maður hennara, Franz Stefan av Lothringen, sum var meðkeisari, búðu í Wien, á Hofburg har ella Schönbrunn, men teimum dāmdu eisini so væl í Innsbruck, og hon broytti í stóran mun Hofburg her, bæði innan og uttan, til Rokoko-snið, sum var eitt stutt rák í arkitektúrinum tá, millum barokkina og romantikkina.

Hofburg goymir, sum so mangir aðrir keisarligir bygningar her, og kleystriini við, so ómetaligar dýrgripir. Bert málningarnir eru ein søga fyrri seg. Og eisini her siggja vit einastaðni málningarnar av Mariu Teresiu, hon avmyndað við Stefanskrúnuni á høvðinum. Hesa krúnu bóru Habsburgarnir altíð, tá krúnigin til konga av Ungarn fór fram, og henda krúna hevur so stórt virði, ikki bert í peningi, men eisini, og nógv meira, symbolskt, at tá seinni heimsbardagi nærkaðist, við teimum oyðileggjngum og stuldrum frá her-setingarvaldinum, sum væntast kundi, tá varð henda krúna send til USA til varðveitslu.

Her hevði tann stóra keisarafamiljan nógvir hugnaligar latur, men her upplivdi Maria Theresia eisini størstu sorg sína. Tað var í 1765, næstelsti sonur teirra, tann 18-ára gamli Leopold, seinni Leopold II, keisari, skuldi giftast, og tað skuldi vera í Innsbruck. Tað vóru stórar fyrreikingar gjørdar, og býurin rindaði allar útreiðslur, tí landsmóðurin var alla staðni so væl umtókt, at tað gleði vildu tey gera henni. Og so var brúðleypíð hildið. Men so ein dagin, stutt aftaná brúðleypíð, tá keisarin fór frá

døgurðaborðinum, tá small hann niður á gongini. Hann varð borin inn í kamar sitt, og doyði stutt aftaná. Til fráferðina hjá teim keisarligu, til Wien aftur, hevði býurin eisini gjørt stórar fyrreikingar, men nú bleiv alt lýst av, og tað gjørdist í staðin ein líkskari, sum helt leiðina aftur til Wien.

Á ferð okkara gjøgnum slottið, vóur vit eisini inni í tí kamari, har keisarin doyði. Tað er nú húskapell. Tað gjørdi Maria Theresia av, at tað skuldi vera. Har skuldi hvønn dag haldast messa inni, fyrri keisaranum. Seinni er hetta broytt til, at har verður hildin messa einaferð um árið, á deyðadegi hansara.

Á Hofburg eru um 400 rúm, men tað verða bert 30 av teimum, sum vit koma igjøgnum. Mest hugtakandi er Riesensaal, tann stóra veitsluhøllin, har súlur og veggir, millum vind-eyguni, eru av tí vakra Untersbergmarmor, sum fæst í broti nærhendis Salzburg. Í hesum vakra sali hevur landsmóðirin, (so kær sum Maria Theresia var sinum fólki, so var hon ofta nevnd soleiðis), syrgt fyrri, at minnið um hana og alla familjuna skuldi liva til allar tíðir, tí her hanga, runt høllina stórir málningar av henni, Franz Stefan og øllum 16 børnum teirra.

Eitt rúm er vígt minninum um tjóðarhetju Tyrols, Andreas Hofer. Eitt skifti, í 1809, hevði hann, krógveigarin frá litlu bygðini St. Leonhard, í Tyrol, tilhald her, hvar annars bert tann mæta keisaraættin hevði búð, tá, aftaná fleiri sigrar á frans-

monnum, stýri av Tyrol var lagt í hendur hansara.

Skamt frá Hofburg liggur Hofkirche, og hagar inn vitja vit, tá vit eru komin út aftur av slottinum. Eins og Hofburg í Wien hevur sitt Hofkapelle, sum er einastandandi, tí har syngja Wiener Sängerknaben, so er Hofkirche í Innsbruck eisini nakað fyrri seg, tí hon goymir eina keisargrøv, sum erbæði stór í vavi, sjáldsom og tignarlig.

Vit skulu aftur til tann áður umrødda Maximilian, keisara, sum livdi 1469 til 1519. Hann gjørdist ein myta, longu meðan hann livdi. Hann var sera eynaligur maður. Hann var góður jarnsmiður, og smíðaði sjálvur brynjur sínar, var góður og sera djarvur á veiðiferðum. Tað var mangan, tá hann hevði gingið seg fastan í björgunum, at fólk aftaná kundu greiða frá, at tey høvdu sæð einglar koma og hjálpa honum niður aftur á slætt. Og tað var nokk hetta, sum gjørdi hann til eitt hálvgum halgimenni, longu meðan hann livdi. Hann var eisini rithøvundur og hevði áhuga fyrri heimspeki. Og tað var helst hetta seinasta, sum fekk hann til at gera av, at seta sær ein minnisvarða, so at hann ongantíð bleiv gloymdur. Og tá ein hevur sæð hetta verk, so má ein ásanna, at gloymdur verður hann ongantíð.

Hann vildi gera gravstað sitt, og tað skuldi vera líðugt longu meðan hann livdi og, segði hann, tá hann ikki visti, um nakar kom at fylgja sær, tá hann var deyður, so skuldi hann gera sær eitt fylgi, sum til